

Motion till riksdagen 2013/14:Ju352

av **Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S)**

Inför en samtyckesbaserad våldtäktslagstiftning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en samtyckesbaserad våldtäktslagstiftning bör införas.

Motivering

Mäns sexuella våld mot kvinnor är ett av de yttersta exemplen på den köns- maktordning vi alla lever under. Kvinnors rätt att själva bestämma över sina kroppar har länge varit ett helt centralt krav från den feministiska rörelsen. Trots detta utgår dagens våldtäktslagstiftning från att våldtäkt innebär ett tagande med våld, hot eller utnyttjande av hjälplöst tillstånd. Det är alltså inte tillräckligt att offret inte vill ha sex – lagen kräver ytterligare medel och omständigheter. Detta innebär i praktiken att en kvinnas kropp är tillgänglig så länge hon inte gör fysiskt motstånd. Utan motstånd krävs ju ofta varken våld eller hot. Till detta kan föras att studier visar att många våldtäktsoffer reagerar på övergreppet med så kallad frozen fright: de rör sig inte, de säger ingenting. De ligger stilla och hoppas att det ska gå över. Att övergreppet mycket ofta begås i hemmiljö av en person som är känd av offret förstärker denna problematik. Följden blir en konkret risk för att mycket allvarliga sexuella kränkningar inte täcks av dagens kriminalisering baserad på tvång och kompletterad med hjälplöst tillstånd.

En bättre utgångspunkt vore därför offrets (bristande) samtycke som grund för bedömning av huruvida ett brott begåtts eller inte. Ett sådant förslag lades fram av Sexualbrottsutredningen (SOU 2010:71) men har ännu inte blivit föremål för några ytterligare åtgärder. Ur ett principiellt perspektiv medför en samtyckesbaserad sexualbrottslagstiftning en avgörande skillnad jämfört med idag: kroppen förblir stängd tills personen i fråga lämnat sitt medgivande. Detta skulle sända starka signaler till såväl förövare som offer och tydligt

Fel! Okänt namn på

understryka att varje människa har rätt att sätta sina egna sexuella och kroppsliga gränser, även om situationen varken är hotfull eller våldsam. Förhoppningen är att domstolen skulle tvingas ta ställning till om, och i så fall hur, förövaren försäkrat sig om att ett samtycke förelegat istället som att idag utreda förekomsten av våld, hot, tvång och kraftigt motstånd. Dessutom skulle en samtyckesbaserad våldtäktslagstiftning kunna leda till ett bättre bemötande av brottsoffret och den individuella integritetskränkningen hamnar i centrum istället för att offret, som idag, avfärdas på grund av bristande yttre bevisning.

Frågan om vad som ska anses vara ett rättsligt giltigt samtycke är givetvis i sammanhanget central. Sexualbrottsutredningens inställning var att något formkrav inte kan uppställas. Därmed skulle alltså inte krävas något uttryckligt "ja", samtycket kan manifesteras på en rad olika sätt. Vad som i det enskilda fallet betraktas som bristande samtycke måste vara en bedömningsfråga. Mot införandet av en samtyckesreglering kan därför anföras att det finns en risk för att offrets beteende och person hamnar än mer i fokus än idag. Detta är en risk som bör tas på allvar. Problemets kärna ligger dock inte i våldtäktslagstiftningens utformning. Att advokater ställer frågor om kläder, berusningsgrad och sexualvanor och att domare betraktar desamma är istället en konsekvens av att samhällsliga strukturer tar sig uttryck också i rättssalen. Hellre än att låta en bristfällig lagstiftning kvarstå av rädsla för problem som förekommer redan idag bör ett aktivt arbete för att synliggöra och motverka dessa strukturer förstärkas. Behovet av utbildning i alternativa perspektiv, normkritik och granskning av fördomar och föreställningar är oerhört, såväl på juristutbildningen som bland yrkesverksamma jurister.

En samtyckesreglering skulle således inte lösa alla de problem dagens sexualbrottslagstiftning möter. Däremot skulle en sådan reglering utgöra en bättre principiell utgångspunkt: det är inte okej att ha sex med någon utan att ha försäkrat sig om att denne också vill. I kampen för kvinnors rätt till sina egna kroppar är det ett mycket viktigt steg.

Stockholm den 26 september 2013

Ann-Christin Ahlberg (S)

Hans Olsson (S)

Phia Andersson (S)